

BITCH ELLER BÖG

*En studie om ungdomars syn
på kvinnligt och manligt*

MARIA ENGSTRÖM
EVA HULTIN

SOCIOLOGI C

Luleå tekniska universitet
Institutionen för Arbetsvetenskap
Avdelningen för Industriell produktionsmiljö

Bitch eller Bög

*En studie om ungdomars syn
på kvinnligt och manligt*

MARIA ENGSTRÖM
EVA HULTIN

Luleå Tekniska Universitet
Institutionen för arbetsvetenskap
C-uppsats i Sociologi
Vårterminen 2006
Handledare Peter Waara

Sammanfattning

Denna uppsats behandlar ungdomars syn på manliga och kvinnliga egenskaper ur ett jämställdhetsperspektiv. För att få klarhet i detta har vi genomfört tre gruppintervjuer, där ungdomar i åldern 15-17 år deltog. Vi har i huvudsak använt oss av Yvonne Hirdmans teori om genus och Simone de Beauvoirs tankar om kvinnors underordnade ställning i samhället.

Vårt resultat visar att ungdomar inte är så jämställda som de själva anser. Deras svar tyder på att de är polariserade och har tydliga uppfattningar om hur män/kvinnor, killar/tjejer ska bete sig för att bli accepterade av de övriga. De tycker generellt inte att tjejer har lägre status än killar, men den åsikten skiner ändå igenom i vissa fall.

Abstract

This essay discusses how young people see the male and female characters. It is viewed from an equality perspective. To make this clear we made three group interviews with youngsters in the age of 15-17 years. Our main theory came from Yvonne Hirdmans book *Genus* and Simone de Beauvoirs thoughts how women are in a subordinate position in society.

Our result show that young people are not as equal as they think they are. Their answer view that they are polarised and have distinct ideas about how men/women, boys/girls should behave to be accepted by other young people. In general they do not think that girls have less status than boys, but that opinion (skiner igenom) in some occations.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte	6
2 Metod	7
2.1 Avgränsningar	7
2.2 Tillvägagångssätt	7
2.3 Validitet och reliabilitet	8
2.4 Forskningsetiska överväganden.....	8
3 Tidigare forskning	10
3.1 Historiska speglingar	10
3.2 Genusforskning.....	11
3.2.1 Lönenivåer.....	11
3.2.2 Utbildning.....	11
3.2.3 Media.....	11
4 Teori och begreppsligt ramverk	12
5 Resultat	15
5.1 Presentation av intervjugrupperna	15
5.2 Egenskaper beroende på kön	15
5.4 Känslor	19
5.5 Jämställdhet	20
5.6 Skolan	21
5.7 Media	23
5.8 Språket	24
6 Diskussion	26
7 Referenslista	30
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Ungdomar bär precis som vuxna på erfarenheter av hur det är att bli behandlad olika beroende på vilket kön de tillhör. Men de är också, som de allra flesta samhällsmedborgare, själva beredda att placera in gruppen män och gruppen kvinnor i fack, med tydliga ramar som visar hur man ska bete sig om man tillhör det manliga eller det kvinnliga könet (Björk 1996).

Deras syn på jämställdhet och kön baseras på de genusnormer de möter i samhället. Ungdomsperioden är minst sagt speciell. Ungdomarna befinner sig mitt i mellan två faser i livet, det vill säga barndomen och vuxenvärlden. Denna period präglas av osäkerhet och känslomässig instabilitet. Det innebär ett avsked från barndomen och ofta en revolt mot vuxenvärlden. Denna revolt tar olika uttryck för flickor och pojkar. Medan flickorna anstränger sig mer för att anpassa sig och vända revolten mer inåt är pojkarna mer utagerande (Bjerrum Nielsen och Rudberg 1991).

I samhället har män fortfarande mer makt än kvinnor och detta gäller även bland ungdomar. Många ungdomar tror att jämställdheten redan är uppnådd men verkligheten visar något annat. Vi är vana att killar tar plats, de både syns och hörs, och vi tillåter det (Lundqvist & Mulinari 1997). Denna obalans har fungerat som en intresseväckare och det är svårt att avstå en djupare undersökning.

Uppsatsens fokus ligger på gruppen ungdomar och vad de anser om kvinnliga och manliga egenskaper. Ungdomar är intressanta att studera av flera anledningar. Bland annat förväntas den yngre generationen ha kommit betydligt längre i sina jämställdhetstankar än vad vuxna har. Dessutom bär unga färre erfarenheter om såväl jämlikt som ojämlikt bemötande vilket kan vara en fördel och minska fördomar som annars kan finnas om ämnet.

Könsrollsmönsterna ligger djupt rotade i vårt kulturarv och dessa barriärer är inte lätta att bryta (Holmberg 1993). Låt oss ändå titta på hur långt ungdomarna har kommit i sina tankar om jämställdhet och om de tycker att det är någon skillnad på hur tjejer och killar behandlas av sin omgivning. Utifrån ett antal tematiska frågor har vi pratat med ungdomar i åldern 15-17 år om vad de anser om den jämställdhet som råder, eller kanske snarare som inte råder i samhället.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att studera vilken uppfattning ungdomar har om manliga och kvinnliga egenskaper. Detta undersöks ur ett jämställdhetsperspektiv. Våra huvudsakliga frågeställningar är:

- Vilken uppfattning har ungdomar om killars och tjejers sätt att vara?
- Tycker killar och tjejer att de behandlas likvärdigt i skolan och bland kamrater?
- Har media någon påverkan på ungdomars uppfattning om vad som är manligt och kvinnligt?

2 Metod

2.1 Avgränsningar

Vår studie innefattar ungdomar i åldern 15-17 år. Åldern karaktäriserar ungdomstiden och ungdomars tankar eftersom de ännu ej trätt in i vuxenvärlden. De har inte hunnit förvärvsarbeta och har därmed inte mött den ojämlikhet som kan råda på olika arbetsplatser. De erfarenheter de beskriver kommer i huvudsak från familjen, kamrater, media och skolvärlden och därför måste deras samlade tankar om manligt och kvinnligt ses från det perspektivet. Antalet grupper vi samtalade med har avgränsats till tre, med två till fyra ungdomar i varje grupp. Det ansågs rimligt för att materialet skulle stanna på en gripbar nivå. Vår avsikt var att prioritera noggrannhet vid resultatredovisning och tolkning.

2.2 Tillvägagångssätt

Uppsatsen är kvalitativ eftersom vi vill studera och tydliggöra ungdomars tankar och beteenden. De framställer sin verklighet ur ett helhetsperspektiv och ger en bild av hur varje enskild individ upplever sin situation (Miles och Huberman 1994). Vi ansåg att djupinterjuver i grupp var den bästa metoden för att uppnå uppsatsens syfte. Avsikten med detta var att skapa en gruppdynamik där olika åsikter ventileras. Detta ledde till att ungdomarna kunde spinna vidare på varandras åsikter och därmed skapa en diskussion. Det gjorde också att vår roll som intervjuare blev mindre framträdande (Krag Jacobsen 1993).

Det finns dock baksidor med att intervjua personer i grupp. Det kan till exempel vara svårt att skapa balans mellan de olika ungdomarna eftersom det lätt blir en eller ett par som tar över diskussionen och lämnar litet utrymme till de övriga i gruppen. En annan aspekt är att antalet pauser kan komma att minska. Det gör att pausen upphör att fungera som tillfälle till eftertanke. Om en av ungdomarna får en fråga som kräver en stunds reflektion så kommer kanske någon annan att bryta in och förstöra den spänning som var på väg att byggas upp. Det ställer därför krav på oss som intervjuare att skapa en positiv balans mellan deltagarna (Krag Jacobsen 1993).

För att få en lämplig urvalsgrupp vände vi oss till kommunens ungdomsgård. Vi tog kontakt med en anställd och presenterade vår studie. Vi fick ett positivt bemötande och bestämde tider för intervjuerna. För att få ett slumpmässigt urval använde vi oss av ungdomsgårdens närvarolista. Listan delades upp i tjejer och killar och vart tredje person valdes ut. De

ungdomar vi intervjuade hade skilda familjeförhållanden och ursprung. På så sätt har studien ett mångfacetterat urval.

Tre gruppintervjuer genomfördes. Det var en tjejgrupp, en killgrupp och en blandgrupp. Tjejgruppen och killgruppen bestod av två ungdomar vardera. Blandgruppen bestod av fyra ungdomar, två av varje kön. Uppdelningen kändes viktig för att eliminera risken för att någon av dem skulle känna sig i underläge. Valen av gruppkonstellationerna gjordes för att få en nyanserad bild av tjejernas och killarnas åsikter och se om det var någon skillnad i de båda könsens syn på manligt och kvinnligt. Tanken var även att se om det var någon skillnad i tjejernas och killarnas sätt att prata. Vi ansåg att grupperna inte kunde vara för stora eftersom var och en skulle få möjlighet att komma till tals (Jacobsen 1993). Vi ville också minimera risken att ungdomarna kände sig obekväma eller blyga. För att ytterligare underlätta till en trygg miljö intervjuades ungdomarna på den ungdomsgård där de brukade vistas.

2.3 Validitet och reliabilitet

Den viktigaste aspekten när det gällde tillförlitlighet och validitet var att minimera risken att ställa ledande frågor. Detta avhjälpte vi genom att använda teman och ge ungdomarna möjlighet att diskutera istället för att svara på regelrätta frågor. I ett första skede lät vi de intervjuade ungdomarna beskriva sin livsvärld och hur de uppfattar sig själva i olika jämställdhetssituationer.

Vi koncentrerade oss på att tolka det som sades under pågående intervju för att kunna ge respons till ungdomarna och lättare upptäcka missförstånd. Vi ville även ha möjlighet att bygga vidare på frågor som besvarades otydligt eller svävande. Under intervjuerna var vår föresats att vara noggranna med hur temafrågorna fördes fram och kontinuerligt ställa oss frågan om det vi frågar och får svar på verkligen är det vi vill veta. Vi använde bandspelare för att dokumentera det som sades. Detta underlättade så att vi kunde koncentrera oss på diskussionen och inte gå miste om viktig information som framkom under samtalen. Samtalen renskrevs för att vi skulle ha lättare att bearbeta materialet. Sedan tolkade vi den utskrivna intervjun och strukturerade intervjumaterialet för att en analys skulle bli möjlig (Kvale 1997).

2.4 Forskningsetiska överväganden

För att följa de etiska krav Humanistisksamhällsvetenskapliga forskningsrådet har fick ungdomarna information om syftet och studiens upplägg samt hur genomförandet kommer att

ske. De upplystes även om att deltagandet var frivilligt och att de hade rätt att avbryta sin medverkan när de själva ville utan att det medförde negativa konsekvenser. Ungdomarna fick även veta att de har full anonymitet. Identifierbara uppgifter har inte använts i materialet och svaren från intervjuerna har endast använts för det avsedda ändamålet. Eftersom ungdomarna var i åldern 15-17 år skickade vi först hem ett informationsblad som deras föräldrar fick läsa igenom (Internet I).

3 Tidigare forskning

3.1 Historiska speglingar

Trots att vi idag talar om Sverige som världens mest jämställda land finns det historiskt sett tydliga tecken på att ojämställdhet har varit rådande under mycket lång tid. Låt oss backa ett par århundraden så ser vi en klar indelning av vad som var manliga göromål och vad som var kvinnliga. Vilken status de olika arbetena hade går inte att ta miste på. Allt arbete inomhus utfördes av kvinnor. Mannen eller söner hjälpte aldrig till, oavsett hur lite tid kvinnan hade och hur många män och pojkar som fanns på gården. Blev kvinnan sjuk blev korna omjolkade, golvet förblev osopat och disken lämnad. Om en man mot förmodan skulle utföra sådant arbete blev han ansedd vara ”knapsu”, något som nära nog var värre än en mördare (Hirdman 2001, Med kluven tunga).

En man skulle vara grov och stark. Det var allas vilja, för en karl som inte orkade något hade obefintligt anseende. Karaktären spelade mindre roll, så länge han var stor, stark och frisk så att han kunde försörja sin kvinna och sina barn. Mannen sågs som drivfjädern och kvinnan och barnen skulle hjälpa till efter förmåga. Hustrur och mödrar skulle bli försörjda och omhändertagna (de Beauvoir 1949).

Om vi tittar på ungdomstiden så hölls unga flickor under sträng uppsikt. De hade fler tydliga begränsningar än pojkarna. Trots att de hade tillträde vart som helst var det många ställen som var opassande att de befann sig på. De kunde till exempel inte springa på nöjen som de behagade (Hirdman 2001, Med kluven tunga).

de Beauvoir beskrev den unga flickan som en individ som blivit förtryckt under hela sin barndom. När hon går in i ungdomsperioden tvingas hon avstå vilda lekar och aktiv fritid. Medan pojkarna får och ska ”erövra världen” ska flickorna lugna sig och vara fogliga. Hon skriver även att ungdomstiden för flickorna är en tid av väntan på en man som ska försörja och ta hand om henne. Hon ska lämna sin familj och överlämna sig till ”en ny herres händer”. Till hennes motsats har pojkarna en aktiv period där han har en relativt stor valfrihet. Han ska inta världen medan hon passivt ska vänta (de Beauvoir 1949).

3.2 Genusforskning

3.2.1 Lönenivåer

Även om vi i Sverige är jämförelsevis ett jämställt land så talar lönerna ett annat språk. I Norrbotten motsvarar kvinnornas heltidslöner i genomsnitt 87 procent av männens. Det är något högre än riksgenomsnittet som ligger på 84 procent. För norrbottningar som studerat tre år eller längre på eftergymnasial utbildning har kvinnor en genomsnittslön på 23 100 kronor medan männens genomsnittslön är 27 900 kronor. Trots att det är kvinnor som bättre utbildade är det männen som gör karriär och har högre genomsnittslön (Internet II)

3.2.2 Utbildning

Utbildningens inriktning är i allra högsta grad en könsfråga. Kvinnor har i regel en längre utbildning än männen men utbildningens inriktning är en annan. Generellt väljer ungdomarna fortfarande könsbundet men bland tjejerna har det blivit något vanligare med teknisk/naturvetenskaplig utbildning. Bland killar har teknisk/naturvetenskaplig utbildning ökat och det har blivit ännu färre som söker en pedagogisk utbildning eller en vårdutbildning. När det gäller högre utbildningar som till exempel läkare, tandläkare och ekonomer har könsfördelningen blivit jämnare bland ungdomarna (Internet III)

3.2.3 Media

Olika bilder av tjejer och killar produceras och reproduceras hela tiden i media. Detta görs sällan medvetet, utan mediernas utbud präglas i stället av invanda, omedvetna och upprepade skildringar av manligt och kvinnligt. Om man utgår från nyhetsutbudet kan man lätt dra slutsatsen att kvinnor är mindre viktiga än män eftersom det oftast är män som intervjuas, som får representera kompetent kunskap eller vara experter i en specifik grupp. Men det är inte bara frågan om vad och vem som får synas och höras utan även på vilket sätt. I reklam och mode är kvinnor i stället i majoritet. Om man bortser från nyhetsinslag är kvinnor under 30 år den största gruppen som syns i media. Det handlar nästan alltid om sexualitet och utseende. Det blir ett dubbelt jämställdhetsproblem eftersom kvinnor skildras i en liten omfattning och när de väl sker så är det stereotyp. Detta gör att kvinnors kompetens osynliggörs och det leder i sin tur till att kvinnor förväntas vara kvinnliga och män manliga oavsett vilka egenskaper de har. Få ungdomar vill vara avvikare utan anpassar sig därför till vad som förväntas av dem som tjejer eller killar (Internet IV).

4 Teori och begreppsligt ramverk

Den teoretiska utgångspunkten är att genus är historiskt, socialt och kulturellt konstruerad. Detta kommer att belysas genom Simone de Beauvoirs syn på kvinnoförtryck och illustrera det Yvonne Hirdman kallar genussystemet.

Genussystemet är en föreställning om vad som är manligt respektive kvinnligt och ett mönster som sedan upprepas gång på gång under hela vår uppväxt. Detta är något som varje människa föds in i och som finns omkring oss alla. Mannen står som norm för mänskligheten och kvinnan är den avvikande, den som aldrig kan bli som han. Hirdman menar att könen ställs mot varandra och det blir en beskrivning av manligt – kvinnligt. Det ger en särskiljning mellan man och kvinna och dessa kommer aldrig att mötas (Hirdman 2001, Genus).

Simone de Beauvoir är mest känd för sin berömda tes: "Man föds inte till kvinna, man blir det." Hon menar att det inte finns någon inneboende "kvinnlighet". Den skepnad som kvinnan gestaltar i samhället bestäms inte av något psykologiskt, biologiskt eller ekonomiskt öde. Det är helt och hållet kulturklimatet som ger form åt kvinnan. I förhållande till andra lär sig individen att bli kvinna. de Beauvoir menar att kvinnans roll som "den Andre" skapats och återskapats genom tiderna. Mannen har alltid sett kvinnan som ett objekt, en varelse som man kan projicera sina önskningar och motviljor på. Kvinnan har alltid tilldelats en natur; setts som förtappad eller gråtmild, ond eller god (de Beauvoir 1949).

Studien är även kopplad till ett utvecklingspsykologiskt perspektiv. Harriet Bjerrum Nielsen och Monica Rudberg har forskat om hur olikheten mellan könen reproduceras. De menar att biologiskt kön efter hand som barnet växer upp gradvis blir till socialt och psykologiskt kön. Genom att vissa beteenden, typiskt pojktaktiga eller flickaktiga, beröms eller ignoreras bildas en könsidentitet. Den är något som är djupt förankrat i vår personlighet, våra omedvetna önskningar och konflikter. Pojkar uppfostras att vara stolta över sin maskulinitet, medan flickornas kropp och könsorgan omgärdas av tabun. Under uppväxten uppmuntras pojkar att leka, ibland våldsamma lekar, då de hela tiden hävdar sin överlägsenhet gentemot andra. Flickan uppmuntras inte på detta sätt, istället främjas hon till passivitet, vilket leder till att hon får en svag självbild och vågar inte lita på sin egen styrka (Bjerrum Nielsen och Rudberg 1991).

Olikheten mellan könen reproduceras inte bara på ett kulturellt plan, som sociologisk forskning ofta utgår ifrån, utan även på ett psykologiskt plan. Bjerrum Nielsen och Rudberg vill se sin psykologiska forskning som ett komplement till den sociologiska (Bjerrum Nielsen och Rudberg 1991).

Könssocialisation beskrivs som erfarenheter vi gör i olika faser i livet. Dessa lagras och går sedan in i varandra. Genom könsrollsuppföstran tillägnar vi oss vissa normuppsättningar som på mer eller mindre begränsade områden bestämmer vårt beteende och våra handlingar. Vi är våra kön på ett helt annat och grundläggande sätt än vi är våra attityder och åsikter. Behov, önskningsar och identitet sammanfaller inte fullständig med den inlärdas könsrollsrepertoaren (Bjerrum Nielsen och Rudberg 1991).

Den kamratpåverkan ungdomar har på varandra ser olika ut när det gäller killar och tjejer. Det är vanligt att killar umgås i gäng där strukturen påminner om hur det ser ut i samhället som helhet med maktfördelning, konkurrens och en tydlig rollfördelning. Killar befinner sig ofta på den offentliga arenan som de behärskar genom att synas och ta plats. De är väl medvetna om den makt de besitter i egenskap av röra i sig i grupp på gator och torg. Tjejerna å sin sida har inte samma utrymme i den offentliga sfären. De märks tydligt i den kamratkonstellation de bygger upp i tidig ålder. De umgås i hemmiljö parvis eller möjligen tre och tre. De lär sig även att de bör vara försiktiga på den offentliga platsen och inte klä sig utmanande eller röra sig där ensam sent på kvällen. Detta är sociala och kulturella mönster som återspeglas i samhället även om inte uppdelningen behöver vara så strikt i alla situationer (Lalander och Johansson 1999).

Genus är en översättning av den engelska termen gender. Yvonne Hirdman är en av kvinnoforskarna som introducerade begreppet genus på svenska på 1980-talet. Genus står för vårt sociala och kulturella kön och är därmed föränderligt över tid. Det är något som vi människor skapar då vi tillskriver värden och egenskaper som typiska manliga och kvinnliga (Hirdman 2001, Genus).

Kön, sett ur biologisk synvinkel, är något som inte ändrar sig över tid. Föds du som kvinna eller man kommer du vara det livet ut och det är detta som är vår biologiska könstillhörighet (Hirdman, 2001 Genus).

Jämställdhet syftar på män och kvinnors samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Att personer oavsett kön ska kunna utvecklas utan könsrelaterade hinder. Jämställdhet är en av de viktigaste jämlikhetsfrågorna eftersom det berör alla oavsett etnicitet, religion, sexuell läggning och så vidare (Josefsson 2005).

Över- och underordning kommer av två grundläggande principer i vårt samhälle. Dels isärhållandet, då vårt samhälle ständigt betonar vad som skiljer könen åt och dels hierarkin, då det alltid är det manliga som är normen i vårt samhälle. Detta leder till en speciell samhällsordning, där kvinnan inom de flesta områden är underordnad och mannen överordnad, genom att den manliga normen legitimerats i vårt samhälle (Hirdman 2001). Vi kan inte se på manligt och kvinnligt som något av naturen givet eller något som har påtvingats oss genom sociala normer. Varje individ konstruerar sig själv som maskulin eller feminin. Endera intar vi en plats i genusordningen eller så förhåller vi oss till den plats vi blivit tilldelade genom vårt sätt att vara i det dagliga livet (Connell 2003).

5 Resultat

5.1 Presentation av intervjugrupperna

Tjejgruppen bestod av två tjejer, Louise 15 år och Anna 15 år. I killgruppen ingick Henrik 17 år och Magnus 15 år. Blandgruppen bestod av två tjejer och två killar, Sandra 15 år, Johanna 16 år, Peter 15 år och David 17 år. Sex av ungdomarna går i årskurs 9 och studerar på olika högstadieskolor i kommunen. David och Henrik har börjat gymnasiet.

Med de tre gruppernas samtal som grund har vi sett att tjejerna och killarna har skiftande uppfattningar om hur tjejer och killar ska bete sig och se ut. Diskussionerna följde i stort samma mönster oavsett om det handlar om blandgruppen eller de grupper där tjejerna och killarna satt var för sig.

5.2 Egenskaper beroende på kön

Vi inleder diskussionerna med att visa dem ett antal lappar där vi har skrivit upp olika egenskaper. De får sedan lägga lapparna i en manlig hög, en kvinnlig hög och en neutral hög. Under tiden för vi en diskussion om hur deras tankegångar går.

Visa känslor

Såväl tjejerna som killarna tycker att det är typiskt tjejer att visa känslor. Tjejerna tycker generellt att killar visar mindre känslor när de är tillsammans med andra killar än när de är med tjejer. De har lättare att prata om känsliga saker när inte andra killar är med.

I killgruppen säger Henrik att tjejer visar mer känslor och att killar håller igen sina känslor även om de finns där. Magnus menar istället att killar inte orkar bry sig lika mycket. ”Man tänker inte så mycket i känsliga banor” som han uttrycker det.

Även blandgruppen anser att det är tjejerna som står för det känslomässiga medan killar är mera hårda och håller inne med sina känslor. Johanna tycker att det är synd om killarna för att de alltid ska vara så ”coola”.

Krav på att vara snygg

När det gäller kravet på att vara snygg så har tjejer högre krav på sig, enligt dem själva. De visar mer av sin kropp för att det är mode att göra så. Även killarna anser att tjejerna har

högre krav på sig att se snygga ut. Det tror att det beror på att killarna ska bli intresserade av dem. På frågan om de tycker det är rättvist svarade Magnus:

Det är ju ingen som tvingar dem att stå och shejka sitt as. De gör det bara för att få sälja skivor och få killar. Och tjäna pengar.

Henrik säger att det finns vissa krav på killar att de också ska vara snygga men att det ändå inte är på samma sätt för en kille. ”Vi behöver inte använda smink, och skulle inte göra det heller” lägger han till.

Slåss

Tjejgruppen anser att det är typiskt manligt att slåss. Det beror på att de är starkare och har behov av att visa sin styrka för andra. ”De måste hävda sig på nåt sätt” säger Anna. Men Louise fyller i att tjejer slåss ibland om de blir osams. Henrik som ingår i killgruppen säger att det bara är killar som slåss. Att de kan gå ut på stan en kväll och slåss, något som aldrig tjejer skulle göra. Han menar att tjejer pratar istället för att slåss. I blandgruppen är de överens om att det oftast är killar som slåss, även om tjejer också kan göra det ibland. Men att ”killar har ett större behov att slåss”, som David uttrycker det.

Rapa

Tjejerna diskuterar om det är typiskt killar att rapa, och de kommer fram till att killar alltid rapar högt och ljudligt. Tjejer håller sig, eller försöker rapa tyst. Killarna svarar att det är killar som rapar och de tycker det är äckligt när tjejer rapar eller ännu värre släpper en ”braskit”. De tycker inte det är samma sak när en kille rapar eller släpper sig, för det är mer naturligt att de gör det. Skillnaden ligger i att killar gör sådant så det hörs, medan tjejer gör det så tyst det kan, och de gör så för att de är uppfostrade på olika sätt. Gruppen där både killar och tjejer ingår svarar att det oftast är killar som rapar och att tjejer försöker hålla igen så att det inte hörs. Johanna säger:

Egentligen är det ju löjligt. Vem måste inte rapa när man dricker dricka? Och nog brukar jag rapa om jag behöver, men man kanske inte överdriver så där som vissa killar gör. Det behöver ju inte höras över hela stan.

Bestämma

På frågan om det är en manlig eller kvinnlig egenskap att bestämma säger tjejerna att det inte har med könet att göra utan att det är upp till vilken personlighet man har.

På skolan har vi en kvinnlig rektor och där är det ju hon som bestämmer. Hemma bestämmer pappa oftast, men ibland mamma också. Det är så typiskt att det är killarna som ska vara de coola, det är väl för att de ska hävda sig eller nåt.

Magnus i killgruppen säger att det är killar som bestämmer i de flesta situationer. Henrik håller inte med:

Nej, det tycker inte jag, för morsan kan vara rätt tokig. Först tänkte jag att i världen, män är ju presidenter och så och chefer på företag. Men hemma är det då morsan som bestämmer allt. Över farsan också.

I blandgruppen är man överens om att det oftast är killar eller män som bestämmer. Någon enstaka kvinna bestämmer ibland, oftast hemma. Men när de funderar över hur det ser ut i samhället och i världen så är de överens om att det är män som bestämmer i nästan alla situationer.

5.3 Manligt och kvinnligt

Vi går över till de frågeteman vi följer under intervjuens gång. Det första temat handlar om manligt och kvinnligt beteende. Om det är någon skillnad och i så fall hur de tycker att det ser ut i samhället.

Tjejerna beskriver att tjejer visar mer av sin kropp, men att det inte riktigt är accepterat vare sig av tjejer eller killar. De får då en ”bitch-stämpel” vilket inte är positivt. Att vara ”bitchig” hör också till beteendet. En ”bitch” betar sig sämre än andra tjejer, säger Anna. Till exempel har de fler killar och använder ett grövre språk.

En bitch är inte alls kvinnlig. Hon tycker att hon är cool och visar upp sin kropp och sånt. Men egentligen är de inte alls coola. De bara tror det själva. Men egentligen är det ju synd om dem. De kanske är osäkra.

En motsvarighet till "bitch" i den manliga världen är "bög", något som är lika illa och ett skällsord i ungdomars språk. Däremot passar inte beskrivningen ovan på killar som är "bögar". Louise säger:

Det är oftast killar man blir arg på man ropar bög åt. Det är liksom ingen speciell stil de har. Men de går ändå att jämföra på nåt sätt.

Det är med andra ord något som uppfattas som lika illa, enligt tjejerna men en kille som är "bög" får inte en stämpel på sig utan kallas så bara när han betett sig illa. Tjejer däremot verkar få en stämpel att de är och beter sig på ett visst sätt. En stämpel som sedan sitter kvar på den personen.

Tjejerna diskuterar vidare om vad som är manligt och kvinnligt. Killar lagar bilen, klipper gräs och dricker öl vid TV:n medan tjejer vattnar blommor, passar barn och gillar att shoppa. De ser egentligen inget problem med detta eftersom det alltid har varit så, enligt dem själva. De menar att denna uppdelning är inlärd eftersom tjejer tar efter sina mammor och killar tar efter sina pappor. En tjej som växer upp med bara sin pappa blir lätt en "pojck-flicka". På frågan om en kille som växer upp med bara sin mamma blir en "flick-pojke", har de inget svar utan skrattar åt uttrycket.

När det gäller killarnas uppfattning har ett "bitchigt" beteende ingenting med klädstilen att göra. Snarare är det jävliga och elaka tjejer som kallas så, alltså enbart något som har med uppträdandet att göra. En bitch tar upp personliga saker och går in på känsliga områden, för att medvetet såra andra. Killarna menar att om en kille beter sig på ett "bitchigt" sätt är han istället "ett jävla as". Men en homosexuell kille kan visst vara en "bitch" för att han egentligen är som en kvinna. En homosexuell har låg status, enligt killarna lägst av alla människor.

Magnus i killgruppen anser att beteenden är något inlärt medan Henrik menar att det är medfött. Hans argument för att det skulle vara medfött är att killar och tjejer har olika kroppar och därför aldrig kan vara lika. Till exempel är killar starkare men tjejer ofta är "smartare". Magnus säger att samhället spelar en viss roll och att tjejer som växer upp med karlar har större benägenhet att få en karls beteende. Han beskriver:

Om en tjej hade vuxit upp bland killar kanske hon hade börjat snusa och så, jag har ett exempel i min klass. Det är *inte* fräscht när hon lägger in värsta prillan efter maten.

Diskussionen om beteende är snarlik i blandgruppen. En "bitch" har ingen speciell klädstil utan det har uteslutande med beteende att göra. En kille blir kallad andra saker, och det kan variera från gång till gång vilka elaka ord man använder. Men de är överens om att killarna inte får en stämpel på sig på samma sätt som tjejerna fick.

5.4 Känslor

När vi frågar om det är skillnad i om killar och tjejer får visa känslor säger tjejerna att tjejer får gråta och visa känslor. Det tycker även att det är OK när killar gråter, det kan till och med vara gulligt. Däremot tror Anna att killar i allmänhet har en annan uppfattning om killar kan visa att de gråter.

Jag tycker det är gulligt om en kille gråter. Men det tycker nog inte killar. Om en kille grinar på stan, ...öhh, bögmävel, hade dom ropat. Men om det var en tjej hade dom sagt; men hur är det. Det är så stor skillnad.

Killarna tycker att det är naturligt för tjejerna att gråta men killar får absolut inte visa att de gråter. Henrik beskriver:

Den som gråter tror att de andra tänker att han är böj, men egentligen tycker man bara att det är skämmigt å hans vägnar. Den manliga stoltheten blir kränkt. Därför ger man sig inte på en kille som gråter.

Båda killarna i gruppen säger att det är något killar har uppfostrats till likaväl som tjejer har uppfostrats till att det är OK att gråta. I gruppen där både tjejer och killar ingår är diskussionen i stort sett densamma, att det är mera pinsamt för en kille som gråter än vad det är för en tjej. Men Sandra säger att hon tycker att det egentligen är fel eftersom killar egentligen är lika känsliga som tjejer, men har svårare att visa det. Killarna protesterar mot detta men alla i blandgruppen är övertygade om att detta inte är medfött utan någon man lärt sig som barn.

Det är ju bara att titta på en film, hur ofta är det killar som gråter där? Tjejer blir ju ofta ledsna på film, och blir tröstade å så. Jag tror aldrig jag har sett en kille som gråter på film.

5.5 Jämställdhet

När det gäller frågan om jämställdhet svarar tjejerna att jämställdhet är att det ska vara lika mellan könen och rättvisa löner. Men att inte alla tjejer ”tillåts” göra allt. Louise hade tänkt gå Fordonsprogrammet på gymnasiet, men det fanns killar som sagt åt henne att hon inte passade där. Detta har gjort att hon ändrat sig, och istället tänkte gå Estetprogrammet.

Killgruppen förstår först inte frågan, men säger sedan att även om det bör vara lika mellan könen så går det inte eftersom, vi föds olika. De förklarar att de tycker att vissa saker bör killar ägna sig åt, till exempel sådant som kräver styrka. Andra saker är kanske tjejer bättre på, och då kan de ägna sig åt det. De har dock inget exempel på vad det skulle vara som tjejer klarar bättre än killar. När det gäller hushållsjobb anser de att det bör vara rättvist men killarna tycker inte alltid att det är så rättvist. Henrik ger som exempel att mamman är arbetslös och pappan arbetade. Ändå tycker mamman att alla ska hjälpa till hemma för att det ska vara jämställt. Henrik håller inte med eftersom han tycker mamman är lat, hon är ju ändå hemma hela dagarna. Han säger även att han tror att kvinnor styr männen utan att de märker det. Att de är smarta och manipulerar.

Blandgruppen menar att det måste vara jämställt i samhället för att både tjejer och killar behövs, men att de är bra på olika saker.

Om tjejer gör det de är bäst på och killar gör det de är bäst på. Det tjänar alla på, men det är synd att det är olika värdefullt vad som görs. Att passa barn till exempel verkar ju inte vara lika värdefullt som att laga datorer, eller bilar. Men det borde vara det. Barn är ju ändå barn, nåt levande.

På frågan om de själva är jämställda svarar båda killarna att de ibland behandlar tjejer sämre för att de blir irriterade på dem. De retas och kan vara riktiga ”bitchar”. Men att de egentligen inte är för att de är kvinnliga utan för att det är beteendet som stör dem.

I blandgruppen säger Peter att han givetvis behandlar tjejer annorlunda än killar, men att han för den sakens skull inte behandlar dem sämre. ”De är ju annorlunda.” De andra i gruppen

håller med, och tycker inte att det är rätt att alla ska behandlas lika, men att de däremot ska behandlas rättvist och ha samma värde.

5.6 Skolan

Trots varianser av deras skolmiljö är det rätt eniga svar från alla grupperna på frågan om skolan bemöter tjejer och killar jämställt. Killarna tycker att lärarna behandlar tjejer och killar olika. Anna tror det beror på att killarna låter mera. När de ska viska så hörs det högre. De säger till killarna mycket mera än de säger till tjejerna. Till killarna har lärarna en strängare röst än till tjejerna. Magnus förklarar det så här:

Jag tycker de är mycket snällare mot tjejer. De är hjälpsammare mot dem. För att tjejer gråter oftast. Självtänkt kan man sitta en timme utan att han kommer, men en tjej behöver bara ropa på läraren så kommer han direkt. För killar gråter ju inte lika ofta som tjejer... så läraren är väl rädd att tjejerna ska börja gråta och att det ska bli en stor grej av det. Om tjejer blir ledsna så gråter de, de gör inte killar. Även om man kanske blir lika ledsna. Det är ju diskriminering.

Tjejernas uppfattning är också att de får mindre tillsägelser, fast det finns naturligtvis stökiga tjejer också, men generellt är det så att lärarna är mera sträng och tillrättavisande mot killarna. Louise har en egen uppfattning vad det beror på:

Killarna låter mera, de har ju mörkare röst. Tjejerna kan prata tyst och viska utan att det hörs. Då är det lättare att klanka ner på killarna. Det spelar ingen roll om det är en kvinnlig eller manlig lärare det är samma sak. Killarna råkar alltid ut för mera tillsägelser.

Ungdomarna tycker det är det samma sak med förbjuden klädsel i skolan. Lärarna är oftare bestämdare mot killarna. I gruppen med både tjejer och killar diskuterar Peter och Johanna om varför det är så att lärarna har större tolerans när en tjej har en jacka på sig i klassrummet eller en mössa. Johanna har tänkt på den orättvisa behandlingen:

Om killarna har keps på sig i klassrummet måste de ta av den, men om det är en tjej har en mössa av något slag så är det tillåtet. Även om tjejen säger att det inte är en mössa för att det är kallt, utan för att den hör till klädseln, så borde samma regler gälla. Det är ju samma sak för killen, han har ju keps för att det är coolt, inte för att han fryser.

Peter tror att lärarna är av den uppfattningen att tjejer ska behandlas lite försiktigare. Killar tål lite strängare tillrättavisningar. Han upplever att det varit så hela sin skoltid:

Killarna har alltid fått tåla lite hårdare ord av lärarna. Tjejerna är lite försiktigare och då måste man dalta lite mer med dem. Föresten är det som hemma, jag har en lillasyster och hon retas hela tiden och säger jag åt henne börjar hon lipa och jag får skulden.

På frågan om tjejer och killar får lika mycket taltid i klassrummet är svaren ganska genomgående att tjejer får mera talutrymme. Ungdomarna säger att tjejer får prata mer än killar utan att bli tillsagda. Om killar pratar blir det mera liv på läraren. Henrik tycker inte han får prata det han vill:

Ja, det är inte mycket... tjejer pratar ju hela tiden. Vi har delat upp oss å sitter ett gäng killar runt ett bord, så sitter tjejerna på andra sidan. Man hör bara därifrån... iii... Hela tiden, en massa jävla surr. Men om killarna sitter och pratar då blir det ett jävla liv på läraren. Det är faktiskt orättvist.

Anna är den enda tjejen som inte tycker att killarna får prata mindre i skolan. Hon upplever att det har mer att göra med karaktären. Flitiga elever har mer tillåtelse att prata än de som det går tungt för i skolan. Hon tycker att det skulle vara tvärtom, de som pratar mest behöver nog som regel mera hjälp:

Ja, men vissa tjejer... till exempel om man är en busig tjej då klankar de mera på henne... för att hon är busig. Fast om man är en tjej som pluggar, så får man också prata mera utan att de säger till. För de brukar ju inte prata... det ses som en engångsföreteelse. Det har mera att göra med personlighet än med kön.

Louise har valt att börja på Estetprogrammet till hösten på gymnasiet. Fast det var inte vad hon tänkt från början. Hon är starkt påverkad av sina kompisars åsikter och fördomar. Kompisars inflytande är stort i ungdomen och kan göra att många felaktiga beslut tas. Louise berättar:

Jag tänkte gå Fordons först, men då sa alla; inte kan du mecka med bilar å sånt. Så nu ska jag inte gå det längre. Jag ska gå Estet... för alla säger bara du kan ju inte lära

dig någonting om bilar, du är ju tjej. Jättemånga av mina tjejkompisar ska gå Fordons. Men de säger ingenting till dem, det beror på hur man ser ut. Om man ser mera blond ut, då kan man inte gå Fordons, säger dom. Man är bimbo med bil, och kommer bara att störa de andra, säger de. Men om man typ är mörkhårig och sminkar sig svart, och är fordonsklädd då säger de ingenting.

5.7 Media

Vi frågar hur de tycker killar och tjejer framställs i media och om det är en rättvis bild som förmedlas. Tjejerna menar att kvinnor och tjejer i media har ett tryck på sig att vara lättklädda för att bli accepterade. Att det är många som har opererat bröstet och att de egentligen gjort det för killarnas skull. För att synas och få utrymme i media. Anna tycker att media har stort inflytande på tjejer:

Tv och tidningar påverkar oss tjejer väldigt mycket... typ i Frida tidningen. Årets mode; då kommer man in på det och köper dom grejorna och sånt som står där... om man kollar i någon tidning och ser å vilken snygg brud, man vill också se ut som dom. Man vill se ut som dom snyggaste... och så går en kompis och ser ut som henne, och då vill man också se ut så.

Killarna är mera inne på att det tjejerna är lättklädda för att de ska tjäna pengar och att de vet att de måste klä av sig för att lyckas. Det är inte någon som tvingar dem. Tjejerna spelar på sin kropp för att de vet att sex säljer, men det är deras egna fria val. De tror även att tjejerna lyckas med det eftersom killar sitter och tittar trots att det är ett dåligt program eller en dålig låt som visas. Henrik säger att ungdomar blir påverkade av det som visas i media fast de är medvetna om att den skildrar en osann bild av realiteten:

Jag vet inte hur dom tänker, men killarna har inte någonting emot det, men dom har inte tvingat dom. Men vet du hur verkligheten ser ut, tjejer kan inte vara så perfekta som på tv, man måste vara lite realistiskt, de är tillgjorda på tv. Men det är ju för att sälja. Dom fattar ju att om en tjej står å sjunger så låter det skit, så måste de spela på sin kropp å om de gör det så kollar man ju. Det är ju det man vill ha, och de gör det för att tjäna pengar... om låten hade varit bra... sex säljer... det är ju inte så konstigt.

I den grupp där både killar och tjejer medverkade handlar diskussionen om kraven som ställs på ungdomar genom media. Sandra tycker inte att hon är speciellt påverkad av

skönhetsidealen som visas i media, men läser ändå tidningar som Frida. ”De visar vad som är på modet just nu, det är bra.” Johanna menar att tjejer måste raka benen, sminka sig och bära lagom utmanande kläder för att passa in. Brösthörning är en annan fråga som Sandra har en åsikt om:

Jag tror inte att tjejer opererar bröstet eller sånt bara för killars skull. Vissa kanske gör det men, för att de tycker att de ser okvinnliga ut... för att bli accepterade. Killarna ska tycka vilken snygg tjej... va fin du är ... när man har uringat. Har man jättestora kläder och så säger de ingenting.

David tror inte att killar gillar tjejer bättre bara för de har opererat bröstet. Han säger att ”det är inte det man faller för, det är insidan som räknas”. Peter tycker att David har rätt men tillägger, ”fast de är ju snygga att titta på”.

5.8 Språket

På frågan om det är skillnad på tjejer och killars sätt att använda språket har grupperna olika uppfattningar om betydelsen av fula ord, och hur de uppfattas av den som får höra det. Tjejerna säger att det är mycket sårande att bli kallad ”hora” och att det händer då och då. ”Det skär i hjärtat men man låtsas som att man inte bryr sig”, säger Louise. Killarna menar att det är så vanligt nu för tiden att de inte tror tjejerna blir sårade av sådana ord. Sandra säger att tjejer och killar talar olika språk:

Tjejer säger inte brudar. Det är killarna. Tjejer säger tjejer. Killarna säger ”läget polarn” och vi säger ”hej hur är det”. Tjejerna har ett mjukare språk. Sportiga tjejer är mer kaxiga. Det finns olika slags killar och tjejer. Men det är mest killar som säger slyna, dra åt helvete. Jag hatar dig. Tjejerna säger bara håll käft.

Bruket av skällsord har blivit vardagsmat för ungdomarna. De gör inga invändningar mot språkbruket men för den skull är de inte opåverkade av innebörden i orden. Tjejerna tycker fula ord sårar och det anser även killarna men de tycker det finns värre sätt att kränka någon. Henrik säger att det är mycket taskigare om någon går till personangrepp och tar upp känsliga saker som rör familjen eller hur man ser ut:

Om någon säger fan, vad fula byxor du har, då blir man mera sårad. Det är lite personligare... såna ord är så vanliga så man tar inte åt sig längre. Om någon säger ”jag har knullat din mamma”, då tar man ju inte åt sig längre,. När det kom brydde

man sig, men inte nu. Samhället har blivit hårdare, det är inte som förr i tiden. Man bryr inte längre. De yngre har nog ett annat sätt att se på orden än vad ni har... ni gamla...

Peter är inne på samma sak som Henrik. Ord som hora eller bög tycker han är tomma ord. Han tycker tjejer kan såra med mera personliga påhopp:

När de börjar dra upp familjen, det sårar mycket mera. Ja, sånt som är sant, och känsliga ämnen. Det man verkligen inte vill att de ska dra upp, känsligt ämne å sånt. Orden i sig har inte så stor betydelse, man måste gå djupare för att såra. Man måste vara smart, att ta reda på saker om andra om man vill såra någon. Sånt kan tjejer va rätt grymma på. Då är de bitchiga.

På frågan varför det används skällsord bland ungdomars vardagsspråk så är det ingen som riktigt vet var det kommer ifrån. Henrik tror att det kan vara från amerikanska filmer. Sandra tycker att det är mest killarna som pratar fult och säger: "Det är för att de har ett dåligt ordförråd, de har kanske för lite att prata om."

6 Diskussion

Studien har visat att det inte varit så stora skillnader i de olika gruppernas diskussioner. Detta kan bero på att de inte känner varandra så väl och därför inte vill komma med alltför avvikande åsikter. Det kan med andra ord vara urvalet som gjort likheterna. Vi är medvetna om att ifall vi använt oss av etablerade kompisgrupper så kan svaren ha blivit annorlunda.

Från det vi är små tillskrivs vi egenskaper utifrån vårt kön. Samhället och den miljö vi växer upp i hjälper till att forma våra könsroller. Ungdomarna i vår studie fastslår hur tjejer och killar är olika och har olika beteende. Det är enligt dem själva inte accepterat att bete sig på ett sätt som är norm för det motsatta könet. Detta är något som är inlärt sen barndomen då könsidentifikationen startar genom familj och kamrater. Det visar sig till exempel när tjejer och killar beskriver på vilka olika sätt de visar känslor. Här står könen långt från varandra. Inte nödvändigtvis för att de är olika, men för att det finns olika roller som är accepterade att man ska inta beroende på om man är tjej eller kille. Normen för vad som är manligt och kvinnligt finns ständigt omkring oss, inte minst media visar hur vi bör bete oss för att bli accepterade. Ungdomarna berättar att en tjej kan gråta men att det för en kille är helt oacceptabelt att visa sina känslor på det sättet. Killarna beskriver till och med att om en kille skulle gråta så skäms man å hans vägnar eftersom hans manliga stolthet blir kränkt. De har helt enkelt olika krav på sig för att passa in i samhällets normer om manligt och kvinnligt.

Ungdomarna berättar vidare hur de anser att vi formas av vår uppväxt i och med att tjejer tar efter sin mammas beteende och killar tar efter pappan. Men de säger också att en tjej som växer upp med sin pappa får ett manligare beteende och de benämner fenomenet med att tjejen blir en ”pojck-flicka”. Däremot har de svårare att förklara hur en kille skulle bete sig som växer upp med sin mamma. Den omvända benämningen ”flick-pojke” som vi konstruerar ger inte gensvar från ungdomarna. Det är med andra ord lättare att tänka sig en man som norm, något som tjejer kan ta efter än det är att tänka sig tvärtom, att en kille skulle kunna bete sig som en tjej. Det kan bero på att man under sin uppväxt fostras av samhället där mannen ses som norm, någon att se upp till.

Detta väcker Bjerrum Nielsens och Rudbergs tanke till liv när de beskriver att det är mindre accepterat att pojkar uppvisar flickegenskaper, än att flickor uppvisar pojkegenskaper. Anledningen till detta är att livets olika utvecklingsstadier formar vår könsidentitet. Man

socialiseras till att vara flicka eller pojke i tidig ålder och därför kan det te sig självklart längre fram i livet utan att man tar något särskild notis om det.

Media har en stor påverkan på ungdomars föreställningar om hur de skall se ut och bete sig. Där produceras och reproduceras föreställningar om kön och sexualitet. Kvinnans underordning förstärks genom att framställas som objekt. En lättklädd varelse som ska behaga mannen. Ungdomarna ser inte direkt de normativa föreställningar media förstärker om hur tjejer och killar bör vara. De inser att de påverkas men inte hur mycket. Killarnas inställning är att det är frivilligt för lättklädda tjejer att visa upp sig i tv och att de gör det för att tjäna pengar. Sandra tycker inte att hon påverkas av tidningar men läser ändå Frida för den ger bra tips på vad som är på modet. Detta visar att de inte ser någon diskriminering i musikvideor som de tittar på eller de tidningar de läser. David tror inte att killar faller för silikonbröst, men tillägger, att de är snygga att titta på. Genom att ständigt matas med information om hur kvinnor och män bör se ut och bete sig blir detta en stereotyp som kan vara svår att genomskåda. Slentrianmässigt beter sig män och kvinnor som de förväntas utan att det ifrågasätts nämnvärt.

Ungdomarnas uttalanden tydliggör de Beauvoirs förklaring om att mannen gärna ser kvinnor som objekt, något de kan projicera sina viljor och önskningar på. Tjejer har en tendens att underordna sig killars vilja. Detta är särskilt tydligt med tanke på de tidningar som allt som oftast riktar sig till specifika kön. Det finns speciella tjejtidningar som talar om hur en tjej ska se ut och bete sig för att behaga killar. Herrtidningarna däremot, talar inte om hur han ska behaga kvinnan, utan hur han ska använda den manliga lustens tillgångar. De stereotyperna av män och kvinnor media beskriver gör att individen bakom könet försvinner. Istället blir det en beskrivning av män och kvinnor i egenskap av genus.

Trots att ungdomarna anser att delar av det vi diskuterar inte har med kön att göra, utan att det istället är personligheten som avgör, beskriver de en könsmaktsordning som kan vara svår att gå emot. Louise nämner att hon egentligen vill gå Fordonsprogrammet när hon börjar gymnasiet, men att hon ångrat sig när man talat om för henne att hon inte passar in där. Hon säger till och med att det inte är hennes bilintresse som är avgörande om hon passar där, utan det är hennes stil som avgör detta. Hennes kamrater ger henne till och med benämningen ”bimbo med bil”, något som förmodligen skulle kunna avskräcka den mest hårdhudade tonåringen.

Enligt genusforskningen uppmuntras killar att ta för sig, synas och höras. De ska vara stolta över sin maskulinitet. Den uppfattningen har inte ungdomarna när det gäller hur lärarna bemöter elever i skolan. De tycker istället att de är bestämdare mot killarna än mot tjejerna. De beskriver att killarna oftare får tillsägelser och behandlas strängare medan det daltas med tjejerna. Detta beror, enligt ungdomarna, på att lärarna är rädda att tjejerna ska börja gråta.

Ungdomarna antyder att killar är mer högljudda och tar plats men de ser inte den sneda maktfördelning som sker av lärarna. Bemötandet från lärarna är olika på basis av kön och att behandla tjejer som ett svagare kön gör att könsordningen förstärks hela tiden. Genom att särbehandla könen sänds signaler ut till killarna och tjejerna att könen inte bara anses vara olika utan bör även behandlas därefter. Detta styrker de Beauvoirs tes om att kvinnan alltid setts som gråtmild, ett svagare kön, och det är därför hon behandlas på ett mildare sätt.

Vardagsspråket för ungdomar har ändrats över tid. Det som vuxna kallar ett ovårdat språk är vanligt i ungdomarnas värld. Orden "bög" och "hora" används oftast som svärord och åsyftar sällan på en manlig homosexuell person eller prostituerad. Bitch är ett annat ord som används på tjejer. Killarna i intervjuerna säger att de kallar tjejer för hora om de har retats och varit dumma. De tror inte att tjejerna tar åt sig fastän intervjuerna visar något annat. Ungdomarna vet att de är skällsord och skulle aldrig till exempel kalla sin mamma för hora. Men orden ingår i deras språkkultur. Det är oftare tjejer som utsätts för skällord och det kan i sin tur kopplas till den över- och underordning som Hirdman beskriver. Det kan även knytas an till media där kvinnan ses som ett objekt och därför anses det tillåtet att kalla henne för hora.

Det finns ingenting i diskussionerna som tyder på att tjejerna och killarna anser att de har olika värde eller att de lever i ett ojämnt samhälle. Trots det kan vi gång på gång koppla de som kommit fram under samtalen till den forskning som utreder att kvinnor och män lever i en obalanserad maktstruktur. Det är däremot viktigt att komma ihåg att vi alla vare sig vi är kvinnor eller män är uppfostrade av föräldrar som även de har en ojämnt ställd barn- och ungdomstid bakom sig. Trots att strävan är en jämställd tillvaro är vi alla barn av vår egen fostringstid då varje erfarenhet har en historisk bakgrund där mannen samhällsmässigt stått i centrum medan kvinnan befunnit sig i periferin. Hon har varken haft samma rättigheter eller samma möjligheter som hennes bröder eller fäder haft. Med dessa upplevelser i bagaget är det

svårt att konkurrera på lika villkor även om det idag går mot tider som är långt mera jämställda än det var förr.

Vi har kunnat se att ungdomarna har motsägelsefulla åsikter. De anser själva att de är jämställda men svaren visar att de är polariserade och har tydliga uppfattningar om hur män/kvinnor, killar/tjejer ska bete sig för att bli accepterade av de övriga. När vi frågar dem tycker det inte att tjejer generellt har lägre status än killar, men den åsikten skiner igenom i vissa fall under intervjuens gång. Genusordningen finns alltså där trots att varken killarna eller tjejerna ser den. Orsakerna till detta är givetvis skiftande, och det finns många skäl till varför man uppfattar en genusordning på ett eller annat sätt. Många av dem har nämnts och övergripande kan detta vara deras ålder och mognad som spelar in. Det är svårt att se en rådande könsmaktsordning innan man har byggt upp livserfarenhet. Om dessa uppfattningar kommer att bestå eller förändras beror på den fortsatta socialisering de genomgår. Även om vissa av den yngre generationens individer blir kvar i dessa könsroller, kommer andra att utveckla sin syn på den ojämställdhet som ändå råder i vårt samhälle.

Under arbetets gång har vi fått anledning att fundera och reflektera över fortsatt forskning som knyter an till de frågeställningar vi har behandlat. Det skulle vara intressant att om tio år återuppta en diskussion med ungdomarna. Dels för att se hur deras syn på manligt och kvinnligt ser ut då men även för att studera om deras syn på jämställdhet har förändrats eller om ligger den kvar på samma nivå som idag.

7 Referenslista

Tryckta källor

- Bjerrum Nielsen, H. och Rudberg, M (1991) *Historien om flickor och pojkar* Studentlitteratur; Lund.
- Björk, N. (1996) *Under rosa täcket* Wahlström & Widstrand; Sverige. Lund.
- Connell, R W. (2003) *Om genus* Diablos AB; Göteborg.
- de Beauvoir, S. (1949) *Det andra könet* Nordstedts förlag; Stockholm.
- Hirdman Y. (2001) *Genus* Liber AB; Malmö.
- Hirdman Y (2001) *Med kluven tunga* Atlas; Falun.
- Holmberg, C (1993) *Det kallas kärlek* Anamma förlag; Göteborg.
- Josefsson H. (2005) *Genus – hur påverkar det dig?* Natur och kultur; Kristianstad.
- Krag Jacobsen, J. (1993) *Intervju* Studentlitteratur; Lund.
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun* Studentlitteratur; Lund.
- Lalander, P och Johansson, T (1999) *Ungdomsgrupper i teori och praktik* Studentlitteratur; Lund.
- Lundqvist, Å och Mulinari, D *Sociologisk kvinnoforskning* Studentlitteratur; Lund
- Miles, M B och Huberman A M. (1994) *Qualitative data analysis* SAGE Publications; Thousands Oaks.
- Waara, P och Abrahamsson, L (2005) *Många manliga män*. Rapport, Länsstyrelsen;

Internet

- Internet I <http://www.vr.se/publikationer/sida.jsp?resourceId=12> (060401)
- Internet II <http://www.bd.lst.se/publishedObjects/10001015/svensk05.pdf> (060429)
- Internet III <http://www.bd.lst.se/publishedObjects/10001015/svensk05.pdf> (060429)

INTERVJUFRÅGOR

- **Manligt & kvinnligt**

1. Dela in följande påståenden i en manlig hög, en kvinnlig hög och en neutral hög: Visa känslor, krav på att vara snygg, slåss, rapa och bestämma.
2. Tycker du att det finns speciella saker som är typiskt manliga eller typiskt kvinnliga? (beteende, klädstil, språk, arbetsfördelning i hemmet)
3. I så fall, är dessa egenskaper medfödda eller har vi "lärt" oss det genom uppfostran?
4. Hur ska man vara som kille för att passa in? Får grabbar visa känslor? Ligger det i generna att vara tuff och slåss?

- **Jämställdhet**

1. Vad är jämställdhet?
2. Är du jämställd? Ge exempel.

- **Skola**

1. Finns det skillnader i hur tjejer och killar blir bemötta i skolan?
2. Har tjejer och killar lika mycket talutrymme i klassrummet?
3. Vad läser du för gymnasieprogram? / Vad tänker du läsa för gymnasieprogram?
4. Varför tror du att det är så få tjejer som går Fordons, och så få killar som går Omvårdnadsprogrammet?

- **Media**

1. Vad tycker ni om hur tjejer och killar framställs i media? Är det rättvisa bilder?
2. Tror du att media påverkar oss hur vi ska bete oss som tjej och kille?

- **Språk**

1. Är det någon skillnad i tjejers och killars sätt att prata? Använder ni olika ord, fraser eller hur mycket ni pratar?

Hej!

Vi läser sociologi på universitetet i Luleå och skriver en uppsats om ungdomars syn på jämställdhet. Vi kommer att göra tre gruppintervjuer där tre ungdomar ingår i varje grupp.

Det är frivilligt att delta i intervjuerna. Vi har frågat ett antal ungdomar om de vill svara på frågor som rör deras uppfattningar om jämställdhet. De har själva avgjort om de vill vara med eller inte.

Det som sägs under intervjuerna kommer att behandlas på ett sådant sätt att de som läser uppsatsen inte vet vem som har intervjuats. Alla som ingår i intervjugrupperna kommer att vara anonyma.

Om Ni har några synpunkter eller frågor kontakta oss gärna.

Eva Hultin 0921- 120 66

Maria Engström 0921-134 06.

Vänliga hälsningar

Eva & Maria